წელიწადი მე-2 ტელეფონი № 76. კვირა, 14 აგვისტო

სამშობლო

გაზეთის ფასი: წლიურად 9 მან, ნახევარი წლით 5 მ., თვიურათ 4 აბ ცალკე ნომერი ერთი შაური **დამატებით** 7 კ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 4 მ, დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილათ

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელ გვერდზე სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხ დებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 30 კაპ., უკან 20 კაპ. გლოვიერი განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღევის 2 საათ. ღირს 4 მ. 2 საათს შემდეგ 5 მან.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება თბილისის ქ, კნ. მიქელაძის სახლებში.

№ 428 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი. № 428

უნუგეშო მშობლები: კონსტანტინე თეხარის ძე და მარია ფილიპეს ასული, ძმები: ნაფიცი ვექილის თანაშემწე კონსტანტინე, როტმისტრი რომანოზი და კირილე მკურნალები, დები: ნატალია ქორქაშვილისა და ელენა უგრინოვიჩისა უღრმესი მწუხარებით ვაუწყებთ ნათესავთა, ნაცნობთა და უუპატივცემულეს ქუთაისის საზოგადოებას გმირულად სიკვდილს 14 ივლისს გერმანიის ფრონტზე პოდპორუჩიკის და წმ. გიორგის კავალერიის (ფილოლოგიურ ფაკულტეტ დამთავრებული)

ალექსანდრე (პეტია) კონსტანტინეს ძის მკურნალისას

რომლის ცხედარი უკვე მოასვენეს პოზიციიდან ქუთაისში 11 ამ თვეს. გამოსვენება ბინიდან მოხდება კვირას 14 აგვისტოს ნაშუადღევის 4 საათზე, დაკრძალვა იმავე დღეს სათირეხიის სასაფლაოზე. პანაშვიდები ყოველ დღე საღმოს 7 საათზე, საკუთარი ბინა, ტფილისის ქუჩა № 3. 2—2

ნინო თადას ასული, ქსენია და ჩაქუ კონსტანტინეს ასულნი, ეფრემი კონსტანტინეს ძე ჯოლიები. ციცო პავლეს ასული ჯოლია, გრიგოლ გრიგოლის ძე და თამარ გრიგოლის ასული ჯოლიები გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ 9 აგვისტოს, აგარაკ ცემში გარდაიცვალა პირველის საყვარელი მეუღლე, მეორეთა ძვირფასი მამა, მესამის მაზლი, ხოლო უკანასკნელთა დაუვიწყარი ბიძა

კონსტანტინე (კოწია) ხახუს ძე ჯოლია.

დაკრძალვა მოხდება სოფ. ჰალადიდში. დაკრძალვის დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

იოსებ ალმასხანის ძე ღოღობერიძე, მეუღლე მისი მაკრინე დავითის ასული, შვილები: ნინა, მარიამ კატუშა და ელენე და პაშა ალექსის ასული ამაღლობელი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ დასავლეთ ასპარეზზე უდროოდ გარდაიცვალა ბრიგადის კომანდირი პირველის საყვარელი ძმა, მეორის მაზლი და დანარჩენთა ძვირფასი ბიძა გენერალ-მაიორი

ივანე ალმასხანის ძე ღოღობერიძე.

პანაშვიდი ს. პატარა ჯიხაისში 16 მარიამობისთვეს. 1—1

იყიდება

ქ. ქუთაისში, სტეფანე ფეიქაროვის სავაჭროში, ცურმნის საქაჩავი და ცურმნის საწური. ვურჩევთ სოფლის ბანკებს და კოოპერატივებს იმინონ გასავრცელებლად სოფლის მეურნეთა შორის ზემოხსენებული საქაჩავი, ვინაიდგან იგი დიდ დახმარებას გაუწევს მათ მუშა ხელის ნაკლებობის გამო. თ.

ქ. ქუთაისში, გაღმა უბანში, ბაღის და პოდგორნი ქუჩებში

იყიდება ორსართულიანი სახლი 18 ოთახით და დაბლა ექვსი დუქნით.

პირობების გაგება შეიძლება ქ. ქუთაისში, მიხაილოვის ქუჩაზე ივანე კარტოზიასთან.
277 12—3

ექიმი გაბრიელ იოსების ძე **ბოკიელი** დაბრუნდა და განაახლა ავადმყოფების მიღება. ელექტრონისა და სინათლის კაბინეტი. შინაგანი ნევრების და ვენერიულ ავათმყოფთათვის. ავადმყოფნი მიიღებიან დილით 9—12 საათ. და საღ. 6—8 საათ.
ალექსანდრეს ქ. საკუთარი ს. თ.

ექიმი ა. მ. ასათიანი. რადგანაც სამსახურის გამო ესენტუკში აიწვიეს მინერალურ წყლების ჯგუფის ექიმად 5 ავათყოფების მიღება 1 აგვისტომდის შესწყვიტა.

ბებია მ. მ. კოხრეიძე უვლის ყვავილს, უკეთებს ამსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავათმყოფთ რჩევა-დარიგებას ყოველ დროს ალექსანდროვის ქუჩა, სვ. თევდორაძის სახლი, ფილიპოვის მაღაზიის პირდაპირ.

ექიმი ი. ჩარქვიანი ქალაქ. საავათმყოფოს ორდინატორი. **დაბრუნდა და განაახლა** ავათმყოფების მიღება დილით $12^1/_2$— 2 საათ. საღ. 6—8 საათ. მიიღებს მხოლოდ კანისა და ვენერიულ ავათ მყოფებს.
მისამართი: ლვოვსკის ქუჩა, ალიბეგოვის სახ. ტელეფონი № 135. თ.

დოქტორი მედიცინისა
პრივატდოცენტი
ვ. კ. მოსეშვილი
მიიღებს შინაგანი და ნერვების ავადმყოფობით სნეულებს დილის 8 ს. ნაშუადღევის 2 საათამდი და საღამოს 6 ს. — 8საათ.
2 გოსპიტლის ქუჩა № 6 თ.

ელექტრო „რადიუმ“ თეატრი

ხუთშაბათს, 11 აგვისტოდან ახალი პროგრამა.

ძველი სომხეთის სატახტო ქალაქი ანი. სურათი.

უსინიდისონი არ იბადებიან.

ძლიერი დრამა 3 ნაწილად იტალიელთა საუკეთესო მსახიობთა მონაწილეობით.

დრაკონის კონტრაქტი კომედია 2 ნაწილად. კარალის, ხერუვიმოვის, ნიგოფადა ფერტნერის მონაწილეობით.

ანონსი: ორშაბათიდან, 15 აგვისტოდან ახალი პროგრამა.
ვასილისა. კინო დრამა, „რუსულ ოქროს სერიიდან„ 4 ნაწილად გლეხის ცხოვრებიდან. მონაწილეობას ღებულობენ სამეფო თეატრის მსახიობები ვ. ფ. ლებედევი, ქელუბიაკსკი, ლავინა და მსახიობი ქალები ნეზლობინის თეატრიდან ა. იანუშევისა **მე არ მწამს ქალის კეთილმოქმედება.** მხიარული კომედია გ. დე-მოპასანიდან. უმთავრეს როლებში ნ. ა. ჩერნოვისა

ელექტრო „ამპირ“ თეატრი

ხუთშაბათიდან, 11 აგვისტოდან ახალი პროგრამა.

ყავის კულტურა ბრაზილიაში. სურათი.

გამცემი.

პატრიოტული დრამა თანამედროვე ომიდან 3 ნაწილად საუკეთესო მსახიობთა მონაწილეობით.

რინოს თუთუნის მოწევა სურს.

კომიკური.

ანონსი: ორშაბათიდან, 15 აგვისტოდან ახალი პროგრამა. **გომონის ქრონიკა.** მიმდინარე ამბები. **პატივმოყვარეობის სავაჭრო ადგილი,** (სისხლით გასვრილი მილიონები). ძლიერი თანამედროვე დრამა 5 ნაწილად, ცნობილი საფრანგათის ფაბრიკა „ეკლერის“ მიერ დადგმული. უმთავრეს როლს შეასრულებს სახელგანთქმული მოცეკვავე ქალი რეჟინა ბადე.

განცხადება.

ქუთაისის სააზნაურო ქართულ გიმნაზიაში

თავისუფალი ვაკანსიები არის მხოლოდ მოსამზადებელი კლასის პირველსა და მეორე განყოფილებაში.

მისაღები ეგზამენები 22 აგვისტოს დაიწყება, ხოლო ხელმეორე ეგზამენები 28-ს. სწავლა დაიწყება 1 სექტემბერს.
285 12—1.

ქუთაისის რვა კლასიანი საკომერციო სასწავლებელი აცხადებს,

რომ მომავალ სამოსწავლო წლიდან იხსნება მეორე კლასი. მისაღები გამოცდები თავისუფალ ვაკანსიებზე მოხდება 23, 24 და 25 აგვისტოს. თავისუფალი ვაკანსიებია: უმცროს განყოფილებაში—20, უფროს განყოფილებაში—2—1 კლასში—2, მეორე კლასში— 6.

სასწავლებლის მოწაფეთა ხელმეორე გამოცდა 26 და 27 აგვისტოს მოხდება, ამის სია თავის დროზე გამოკრული იქნება სასწავლებლის კანცელარიაში. 31 აგვისტოს დილის 10 საათზე გადახდილი იქნება პარაკლისი და 1 სექტემბერს დილის $8^1/_2$ საათზე დაიწყება მეცადინეობა. 2-1 266

მსოფლიო ომი.

დეპეშები

უმაღლესი მთავარსარდლის შტაბისაგან.

დასავლეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი 12 აგვისტო. 10 აგვისტოს საღამოს სოფ. საშილკას მიდამოებში (ლიდა-მოლოდეჩნოს რკინის გზის ჩრდილოეთით გერმანელებმა სულის შემხუთველი კვამლი გამოუშვეს, შუაღამისას კი ცირინის სამხრეთით მტერი ზარბაზნების სროლის შემდეგ იერიშით წამოვიდა, წინსვლა ჩვენმა მოდარაჯებმა შეაჩერეს. კოველის მიმართულებით სოფ. ბელიცკის მიდამოებში მტერი წინ წამოსვლას სცდილობდა, მაგრამ უკუ ქცეულ იქნა.

კავკასიის ასპარეზი.

ვანის ტბის დასავლეთით ჩვენი წინსვლა გრძელდება. მოსულის მიმართულებით ჩვენი ჯარი ოსმალთა დამარცხებულ დივიზიის ნაწილებს სდევნის.

დასავლეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 11 აგვისტო. მდ. სტოხოდის დასავლეთ ნაპირზე ტაბილთან 10 აგვისტოს დილის 12 საათზე მტერმა ძლიერი საარტილერიო ცეცხლი გაუჩინა ჩვენ პოზიციებს, 4 საათზე კი იერიშით წამოვიდა წინ, მაგრამ თოფისა და ტყვიის მფრქვეველთა სროლით მოვიგერიეთ. მდ. ზოლოტაია ლიპაზე დატყვევებულთა შორის ოსმალონიც ურევიან.

კავკასიის ასპარეზი.

ვანის ტბის დასავლეთით ჩვენი წინსვლა ვითარდება. ქ. მუშის ჩრდილო აღმოსავლეთით ჩვენ სოფ. ერიჯავანქის მიდამოები დავიპყარით. მოსულის მიმართულებით ჩვენმა ჯარმა სოფ. რიატთან დაამარცხა და გაჰფანტა ოსმალთა მეოთხე დივიზია; ჩვენ დავატყვევეთ ოსმალთა ორი პოლკი, ერთი მათგანი მთლიანად დაგვნებდა პოლკის უფროსით და შტაბით; ხელთ ვიგდეთ ზარბაზნები და ტყვიის მფრქვეველები. დავლისა და ტყვეთა აღრიცხვა გრძელდება.

პარიზი 12 აგვისტო. სერბეთის მთავარი ბინის ცნობით მოწინაამღდეგენი საარტილერიო ცეცხლს აჩაღებდნენ, მაგრამ ყველა მათი იერიშები მოიგერიეს.

პარიზი 11 აგვისტო. გერმანელები სალიუნსკიან მაგრდებიან. მდ. სტრუმის მარცხენა ნაპირას სტრუმისა და მოგანიცის ველის გზით ფრანგთა და ინგლისელთა შეტევამ შეაჩერა გერმანელები, რომელთაც წინა ღამით დატოვებულ სანგრების ხელთ ჩაგდება ჰსურდათ.

პალმოდორანსკის ნაწილში ლაემნიცის მიმართულებით მოგლენიცის ჩრდილოეთით სერბელთა ჯარმა, იერიშებით წინსვლა დაიწყო და ძლიერი შეტევით კვლავ ხელთ იგდო 1506 სიმაღლე

ლონდონი. 12 აგვისტო. ბრიტანიის ოფიციალი ცნობით დეირანის ასპარეზზე მკაცრი საარტილერიო ბრძოლა იყო. გერმანელების არტილერიამ ორმანეთის ხიდი ჩაანგრია.

რომი 11 აგვისტო. იტალიელებმა წინ წაიწია და ხელთ იგდო ალპინასას გზები, და ფოსერნიკის 2354 პუნქტი. აქ ბრძოლას მკაცრი და შეუბრალებელი ხასიათი ჰქონდა. დასახელებული ადგილები ერთის ხელიდან მეორეს ხელში გადადიოდა, ბოლოს მაინც იტალიელნი დარჩნენ გამარჯვებულნი. იტალიელთა მფრინავებმა დააზიანეს და ძირს ჩამოაგდეს ავსტრიელთა აპარატი ნიუპორტის სისტემისა.

ლონდონი. 11 აგვისტო რეიტერს ატყობინებენ, რომ მტრის შემოტევა, რომელიც 12 საათიდან 5 საათამდის გაგრძელდა სერბეთის ჯარმა მოიგერია. სერბელები სტრუპინიანთან წინ მიიწევს. ბულგარელების ორი კონტრიერიში მოიგერიეს.

ბრიტანიის ოფიციალი ცნობა 12 აგვისტო. გერმანელები შეეცადნენ უკან დაებრუნებინათ, დაკარგული ადგილები მაგრამ მათი ცდა უნაყოფო გამოდგა.

პარიზი. 12 აგვისტო. სომის ჩრდილოეთით ფრანგების ჯარმა იერიში მიიტანა გერმანელების სანგრებზე გარენის მიდამოებში. ფრანგებმა წინ წაიწია; მტერი დააზიანა და 10 ტყვიის-მრფქვეველი იგდო ხელთ. მაასის მარჯვენა ნაპირზე გერმანელები მკაცრ კონტრიერიშებს აწარმოებდნენ.

ტიომონი ფლერის მიმართულებით გერმანელების იერიში მოგერებულ იქმნა ფრანგების მიერ. აქ ფრანგებმა დაატყვევეს 300 ჯარის კაცი და 8 აფიცერი.

ჰავრი. 11 აგვისტო ბელგეთის ასპარეზზე არავითარი ცვლილება არ მომხდარა.

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

— —

სტამბოლში ხშირ ხშირად ხდება ოსმალ სპარსთა წარმომადგენლების შეერთებული თათბირი თათბირი სპარსეთის ოსმალეთისადმი მომხრობას შეეხება.

— —

ომის დღიური.

აღმოსავლეთის ასპარეზი. გალიციის ბრძოლების შესახებ არავითარი ცნობა არ არის, კოველის მიმართულებით და უფრო ჩრდილოეთით რამდენიმე ალაგას გერმანელებმა წინ წამოსვლა სცადეს, მაგრამ რუსებმა მოიგერიეს.

კავკასიის ასპარეზი. ვანი ტბის დასავლეთით რუსების გამარჯვება ვითარდება. მოსულის მიმართულებით რუსებმა ოსმალთა დამარცხებულ დივიზიის გადარჩენილ ნაწილები სდევნეს.

დასავლეთის ასპარეზი. ჩრდილოეთ ნაწილში ვერდენამდე საყურადღებოა მხოლოდ საარტილირიო ბრძოლები, რომლებიც სხვა და სხვა ალაგას ხდება. ვერდენთან ფლერი ტიომონის ხაზის სიმაგრეებზე მძლავრი იერში მიიტანეს და წარმატება ნახეს. ფრანგთა მფრინავებმა გერმანელთა რამდენიმე აპარატი ჩამოაგდეს.

იტალიის ასპარეზი. იზონცოს ხაზზე უმნიშვნელო ბრძოლები ხდება.

მაკედონიის ასპარეზი. ასპარეზის ცენტრში მოკავშირეებმა პოზიციები შეინარჩუნეს. კუკურიზის კალთებზე სერბიელები წინ მიიწევენ დოირანის ტბასთან მოიერიშე ბულგარლები მოკავშირეებმა შეაჩერეს.

როგორც სტოკჰოლმიდან იუწყებიან მოკავშირეთა ჰაეროპლანებს ბოსფორისთვის ყუმბარები დაუშენიათ.

— —

საბერძნეთის მეფეს უთქვამს: დღეს კავკასიის ბრძოლას საყოველთაო ხასიათი მიეცაო.

— —

ამერიკის ელჩს განუცხადებია: ჩინეთ-იაპონიის კომფლიქტში ჯერჯერობით ამერიკის რესპუბლიკა მონაწილეობას არ მიიღებსო.

— —

კავკასიის ასპარეზზე ოსმალნი ბრძოლის ინიციატივის საკუთარ ხელში ჩაგდებას ლამობენ: ოსმალთა მეოთხე არმია მუშ-ბითლისის აქეთა მხარეში მოქმედებს.

— —

ინგლისის ჯარის დანაკლისი უკანასკნელ დროს 100,000 კაცს უდრის

— —

ვერდენის ბრძოლა ამ ბოლო ხანს თითქმის შეწყდა ხან გამოშვებით ბრძოლებია მხოლოდ მოწინავე ფორტებთან.

— —

გალიჩინაში მოსულს ოსმალებსა და ბულგარებისადმი გერმანელებს მოწოდებით მიუმართავთ, სადაც აღნიშნულია მადიარებთან მათი ნათესაობა და მოუწოდებენ რუსეთის წინააღმდეგ იბრძოლეთ, რადგან რუსეთი მაჰმადიანთა განადგურებას ლამობსო.

ქ. ქუთაისი, 14 აგვისტო.

კიდევ სომეხთა გაზეთების კადნიერების შესახებ.

გუშინ ჩვენ შევეხეთ სომხურ გაზეთ „ჰორიზონის“ კადნიერებას და გამოვსთქვით ჩვენი საერთო გულის წყრომა საქართველოს ისტორიულ უფლებათა იმ აბუჩად აგდებისათვის, რომელსაც ასე თავხედურად სჩადიან სომეხი პუბლიცისტები. („სამშ“. № 427.)

მათ თავის ხელსახოცად გაუხდიათ ჩვენი ერის მოწინავე ნაწილი და ჩვენსავე ქვეყანაში, ჩვენსავე სახლში ისე დაგვცინიან, თითქოს ჩვენ—ქართველები—ზულუსები ვიყვნეთ და სხვის ორჩოფებებად გავჩენილვართ შემომქმედს!

ერთით ახი კია ჩვენზე! მთელი მეცხრამეტე საუკუნის განმავლობაში ჩვენზე თვალდახუჭულად არც ერთი ერი არ იქცეოდა კავკასიაში, ვინაიდგან ჩვენ 1) პირველ ყოვლისა გულ-გრილად შევხვდით იმ მოვლენას, როცა გეოგრაფიის ნომენკლატურიდან ამოშალეს სიტყვა საქართველო და თბილისისა და ქუთაისის გუბერნიებად გადააქციეს.

20—25 საუკუნის სახელწოდება ქართველი ხალხის მიწი-წყალისა დავიწყებას მიეცა და დღესაც, როცა უცხო ქვეყნებში ვიმყოფებით ხოლმე, ვამბობთ: ჩვენ კავკასიელები ვართო, იმის მაგივრად, რომ ვსთქვათ: ჩვენ ქართველები ვართ, საქართველოდან. დაე თითონ გაიგონ მსოფლიოს რომელ კუთხეში სდევს ეს საქართველო, ხოლო თუ ვერ გაიგეს, ვასწავლოთ, რომ საქართველო თვალია კავკასიისა, იმ კავკასიისა, რომლის უმთავრესს მთაზედაც მიჯაჭვულია ქვეყნად ცეცხლის ჩამომტანი ამირანი, ეს გმირთა გმირი მთელი კაცობრიობის მითოლოგიისა!

1) ჩვენმა თავად-აზნაურობამ ერთ ხანს დაჰკარგა თავანკარი მოსაზრება და იმედებით გაჩუმებულმა დაივიწყა, თუ იძულებულმა შეიქნა დაევიწყებინა, თავისი მამულიშვილობა...

გზა აბნეული აქეთ იქით აწყდებოდა და სომხის ჩარჩ-მევახშეების ქსელში გაბმული, ცარიელზე დაჯდა... ვერც მაღლიდან მიიღო რამე და დაბლაც ყველაფერი დაჰკარგა და...

დღეს, როცა კრო—სოვდაგრების დასაცინი შეიქმნა—დღეს—ვამბობთ ჩვენ, კარგად ხედავს თვის შეცდომას, იგი ისევ თავის ერს დაუბრუნდა და ამ ერის გარეშე იგი ჩვენთვის აღარ არსებობს; ჩვენ ვიცავთ მათ იმდენად, რამდენადაც თავის უპირატესობით (თუ კი აქვთ ეს უპირატესობა) თავის მეობას, თავის ხალხს შესწირვენ. ხოლო თუ კვლავ ზურგი შეაქციეს ქართველობას, ჩვენ პირველნი გავხდებით მათი დაუძინარი მტერი...

დღეს საქართველოს ცხოვრება ისე, მოეწყო, რომ აღარ არსებობს მისთვის ცალკე წოდება და ცალკე ღირსება. არსებობს მხოლოდ საქართველო და ქართველი ერი.

3) ჩვენმა სამღვდელოებამაც დაჰკარგა თავისი ძველებური, ხალხოსნური იერი და სხვადასხვა მიზეზებისა გამო, მოხელედ გადაიქცა და...

იქამდის დაკნინდა დაწვრილმანდა, ჩაბნელა ძალა სულისა და მედგრობა ვაჟკაცობისა, რომ როცა მილიონებათ შეფასებული საეკლესიო მამულები ჩამოართვეს, რიგიანი შუამდგომლობაც კი ვერ აღძრეს ამ მამულების შესარჩენად.

დღესაც, სხვას რომ თავი დავანებოთ, მარტო ათონის ივერიის მონასტრის მამულებს, რომელ მონასტერსა და მამულებსაც ბერძნები დაეპატრონენ, ათონიდან მოსული ბერები სჭამენ და ქართლ კახეთის გლეხებს ტყავს აძრობენ ..

დიაღ! სამღვდელოებამ დაჰკარგა თავისი ეროვნული იერი და გამბედაობა, მაგრამ სომხის ტერტერების დასაცინი მაინც არ არიან!

ერთი უპირატესობა კი აქვთ სომხის ტერტერა-ვარჟაპეტებს ჩვენ სამღვდელოებაზე.

იმ დროს. როცა ეს მოსული ტერ-ტერ-ვარჟაპეტები შუაგულ საქართველოში ქართველ გრიგორიანებს და ქართველ კათოლიკეებს ასომხებენ, ჩვენი მღვდლები იძულებულნი არიან გულხელ დაკრეფილნი ისხდნენ და სახელმწიფო ჯამაგირებზე ოცნებობდენ..

მაგრამ დღეს სამღვდელოებამაც გაიღვიძა!

დღეს ისინი ქართულ ეკლესიის ისტორიულ უფლებებს მოითხოვენ...

საქართველოს საეკლესიო მამულები უზრუნველ ჰყოფს ჩვენ სამღვდელოებას და იგი ისევ დაუბრუნდება ქართულ რჯულ ადათს.

აი რისთვის, ვუჭერთ მათ ჩვენ მხარს!..

სომხის პუბლიცისტები კი გამომდგარან და გაიძახიან: „ქართველ თავად-აზნაურობას იმიტომ უნდა ავტონომია, რომ „თავის ძველ ძალას დამბრუნებს, სამღვდელოებას—იმიტომ რომ „ძველ დამოუკიდებლობას აღადგენს“, „ქართველი ნასწავლი ხალხი კი—კაი კაი ადგილებს იშოვნისო“. —

თავი დავანებოთ ჰორიზონლების ამ ბალღურსა და სულელურ მსჯელობას და პირდაპირ ვიკითხოთ; თუ კი სომხის ჩარჩებს უნდათ რომ საქართველოში საქართველოს ხარჯით მილიონები და სახელი მოიპოვონ, რა საძრახისია, რომ ქართველმა თავად აზნაურობამ საქვეყნო უფლების აღდგენაზე იფიქროს?

თუ კი სომხის ტერტერა—ვარჟაპეტებს თავისი საკუთარი სკოლები და ეკლესიები სურთ იქონიონ საქართველოს დაბა ქალაქებში და მათის შემწეობით ქართველი გრიგორიანები გაასომხონ; თუ კი ეჩმიაძინი ღირსია, იმისი რომ იქ „ჯდეს სულიერი მეუფე სომხეთისა“, რა დააშავა ქართველმა სამღვდელოებამ, რომ დამოუკიდებლობა არა ჰქონდეს და ან რითია ნაკლები თბილისი და საქართველოს ეკლესია, ეჩმიაძინსა და სომხის ეკლესიაზე, რომ მას არა ჰყავდეს თავის საკუთარი სულიერი მეუფე?

ვინ არ იცის რომ დღეს სომხეთის საკითხს ინახავს სომხის სამღვდელოება და ბურჟუაზია, მაშ რადა ვართ ჩვენ საკიჟინებელი, როცა ჩვენ სამღვდელოებასა და „ბურჟუა-თავად-აზნაურებს“ სურთ შეინახონ თავისი ქვეყანა, ქვეყანა არა დაპყრობილი, არე დამონებული, არამედ თავის ნებით შეერთებული რუსეთის დიდ ტახტისადმი?...

თუ კი მეთოთხმეტე საუკუნიდან დაკარგული სომხეთის უფლებების აღდგენას დღეს ჩვენ სიხარულით ვეგებებით, რად აუგდიათ მასხრად გუშინდელი უფლებები ქართველის ერისა დღევანდელ სომხის პუბლიცისტებს?

განა ეს არის სამართალი? განა ამას ჰქვიან მეზობლობა [illegible] ბილება, ბატონ[illegible]!

ქუდი დასდეთ და სამართალი ისე გადასჭერით! რად, რადა გგონიათ, ბატონებო, რომ თქვენი ტერტერა, ვარჟაპეტი, ბურჟუა და სხვადასხვა, სომხის ხალხის მოკეთეა და მოწინავე ნაწილი ჩვენის საზოგადოებისა კი მტერია ქართველის ხალხისა?...

„ისინი სრულიადაც არა ზრუნავენ ქართველი მშრომელი ხალხის მდგომარეობისათვის, ისინი საკუთარი თავისათვის ზრუნავენო!“—ბრძანებთ თქვენ რიხიანად, თითქოს მართლაც გული შეგტკიოდეთ „მშრომელი ქართველი ხალხისთვის!“

ან ვინ არის ხალხი? ხალხია ყველა: თავადიც, აზნაურიც, ერიც, ბერიც, ნასწავლიც, უსწავლელიც—ხალხია—თვით დემოსი, მთელის თავის შემადგენლობით, ხოლო თუ დღეს ამა თუ იმ ხალხში კლასობრივი განსხვავებაა—ეს იმას არ ნიშნავს, რომ უგულებელ ვყოთ ისინი, ვინც ხალხში ჩაბმა, საერთო ინტერესების მოსამსახურედ გარდაქმნა აუცილებელია!..

და ჩვენ ვფიქრობთ სწორედ ასეთ ხალხზე და ჩვენ გვინდა მთელი ერი საქართველოისა დარაჯად დაუდგეს თავის ქვეყანას!

ჩვენ ცხვარს პირიდან კი არა ვჭრით, ჩვენი სურვილია ყოველივე ასო ეროვნულის ორგანიზმისა ქვეყნის მომავალს ემსახუროს ხალხოსნურად, უფლება მოსილად დიდსა და პატარასაც.

აი, ჩვენ ასე გვესმის დემოკრატობა და თუ თქვენი ლათაიები ჩვენი მშრომელი ხალხის შესახებ ნიანგის ცრემლებათა და ფარისევლობად მიგვაჩნია ნურას უკაცრავად.

ვინც რა უნდა სთქვას, თქვენ ისე არ გეყვარებათ ჩვენი ხალხი, როგორც ის უყვარს ქართველსავე, რა წოდებისაც უნდა იყოს იგი! ეს ხომ ბუნების წინააღმდეგი იქნებოდა. საქმე ის არის რომ, ეს სიყვარული გადაიქცეს საერთო საქვეყნო გრძნობად და მაშინ თქვენი „აპეკუნობა“ არ დაგვჭირდება.

გოგოლის ხსოვნას.

ლექსი ა. მკურნალისა.*)

შენ მაშინ მოხველ, მადლით მოსილო,
მშობელი ქვეყნის საშველ-სახსნელად,
როდესაც ერი მძიმე უღელ ქვეშ,
ცხარე ცრემლებით სტიროდა მწველად!
ხალხის ნაღველმა შენ დიად სულში
ო, ღვთაებრივო, იპოვა ბინა
და განიზრახე ერის ტკივილი
მთელი ქვეყნისთვის გეჩვენებინა!
გეჩვენებინა გესლი და ბოღმა,
შავი აზრდილი, მოთქმა ველური,
გმობა და კიცხვა, ოხვრა და კვნესა,
უხვად ნაფრქვევი შხამი გველური
და დასდე ფიცი... და ფიცსა ნათელს
გულის სიმტკიცით მისდევდი მარად,
და გაიფურჩქნა შენი ფიქრები,
გადაიშალა ნაზ ყვავილ-ნარად ..
შენ მოუწოდე სამშობლო მხარეს,
აღაგზნე რწმენით, ძალ-მილეული
ტანჯული ერის ძვირფასს სამსხვერპლოს
ლამპრად აღუნთე სული გრძნეული
და ნახა ხალხმა თავისი წყლული,
იგრძნო ჭრილობა სულში მდებარე,
და სულ სხვა გვარად აუთამაშდა
გული, ახალი ცეცხლით მგზნებარე...
მაშ განისვენე.. შენს წმინდა ზრახვათ
სამშობლო შენი გულში ატარებს,
და სამადლობელ ცრემლებით ამკობს
შენი ღვთიური საფლავის კარებს.

გ. მეგრელიშვილი.

სოფელში.

(სურათები)

სოფელ მლ.—თის დიდ დუქნებზე დილიდანვე გაუწყვეტლათ მოდიოდა ხალხი მთელი ახლო მახლო სოფლები აქ ეტანებოდა აქ იყო მათი ნავთ საყუდარი, ამ სოფელს უკავშირებდნენ თავის მომავალ ბედ იღბალს.

გლეხი რომ შაბათ საღამოს ყანის ბოლოში იყო გასული და თოხნას ათავებდა ხვალინდელი დღით იმედოვნებდა—ხვალ კვირეა მ—თს. წავალ ფოშტამ იქნება იმ ბაღნეის რამე ამბავი მომიტანოსო.

ამ იმედით გამხნევებულმა ვერც კი შენიშნა, თუ როგორ გადიარა თოხით ხელში ორი დღიური, სახეზე წურწურით ოფლი ჩამოსდის სოველი ხამის პერანგი მაგრათ შემოჰკვრია ტანზე, ოდესღაც მოყვითალო ფერის უნდა ყოფილიყო მარა დღეს აღარ ეტყობა რა ფერისაა.

დედაბერი რომ უკანასკნელ საკენკს აძლევს ჰუკებს და აქვე მისულ ქათმის წიწილებს გვერდზე მიგდებულ ჯოხით იგერიებს ამ დროს შორს არის დედის ფიქრი მისთვის წარმოუდგენელ ათას მთას იქით დაჰფრანავს, იქ საცა თურმე მკვდრები ჰარხალივით ჰყრია და სისხლის რუები მძლავრათ მოქუხს.

ვაი მის დედას, სად არის ახლა ჩემი ლავრენტი?—ჰფიქრობს დედაკაცი და იმედი აქვს ხვალე ძღაბი „მეიტანს რამე ამბავს „ფროშტიდან“

ახალ გაზრდა დაც იქვე ჩამომჯდარა დირეზე და ჰფიქრობს შორს წასულ ძმაზე, უკვალოთ დაკარგულ საქმაროზე, ყოველ ორ კვირაში რომ სწერს გულის უჯეროფისთვის და არავითარი პასუხი არ მოდის არც მას არც მის დედ—მამას. ჰფიქრობს და გული ეკუმშება ნაღვლისაგან მთელი საღამოობით რო სდგას „აღოაგისთან“ ლობეზე მიწოლილი და უიმედო ჩამშრალი თვალებით გაჰყურებს შორი გზას.

— რა იქნება ერთი სასტაული რო გამოაჩინოს იმ დალოცვილმა ღმერთმა და ახლა გამოჩთეს ამ შარას თავში ჩემი დათიკო, მისი ყვითელი კაბალახით რა იქნება? გადევირევი.? არა არ გადევირევი მივეგებები მარა ამან რო ცივათ შემხედოს გული რო აცრუებული ექნეს? რას ვამბოფ დათიკოს გულს რა გამოუცვლიდა?

— წავალ დია, ხვალე ფოშტაში იქნება პლატონის რამე მევიდეს.

— წაი დიი, წაი...— უპასუხებს დედაბერი.

— რა გაჰამოთ, შვილებო რაი რაიმე დღე გამწარებულმა, ოოი აატიროს დედა ხვთისა—ხვთის მშობელმა თქვენი ამტირებელი და დაუმშიოს ცოლშვილი თქვენს დამშევს პეტერეი მეიცადეთ კვახი მეიხარჩება ამეღამ დაკაკალდით და ხვალე რაცხა იქნება. იქნება მეიწეროს რამე მამა თქვენმა ან იქნება იმ კოპერატიაში ვიშონო ერთი მუჰა ქავილი.

უპასუხებს დედა ნახევარათ შიშველ პერანგ ჩახეულ ბავშვებს, რომლებიც მთელი დღე მტვერ—ტალახში ნაგდები ჩაჰუჰყული დახტიან დედის გვერდით და საჭმელს სთხოვენ.

საწყალი ქალი გადასწოლია აკვანს და ტყავათ გადაქცეულ ძუძუს აძიძგნიებს დამჭკნარ ჩაყვითლებულ ბავშს ისიც ხვალინდელ დღეზე ამყარებს თვის მედსს.

ამასწინეთ ქე, გამომიგზანა, ბარე, ოცდა სამი მანეთი კაი საქმე მიქნა, ქფილი ვიყიდე პეტერეი ვალი გევისტუმრე ვაი ისე ბედნიერი გამხადა ვალეც დამხვდებოდეს იმ დალოცვილ ფოშტაში ოცდა ხუთი მანათი რავა გავახარებდი ამ სამარიობოთ ჩემ ბაღნებს, მართალია შეკერვას კი ვერაფერისას მოუსტრებდი მარა წუღებს მაინც უყიდდი, ელენას მევიხმარებდი და თითო პირანგს შოუკერავდი სიმინდის ქვილს ვიყიდიდი პეტერეი პურისასაც პეტერეი ყველს და ოლა გამონაწილებული არ ვიქნებოდი ამ ღაიმსველზე. ვაია ჩემი ცდოვა თურმე რა დღეში ვიყავით და არ ვიცოდით, ვაი ბეჩაო დღეის დღეს ორ ბათმან ლევაშის პურს რო ამოაცხობიებდა კაი სათფილოს რო მიტანდა და ჩავახარჩოვებდი ღვინოსაც ქე ახერხებდა, გოჰიც მყავდა ქათამიც ამ დროს ჰრიჰინით შამევიდოდა ჩემ ეზოში ურემი და ჩემი დები მისი შვილებით ჩემი ძმაი და რძალი ბესარიონცსა ქე მოუვიდოდა სიძე დაი და მამიდეი ჯიმადეი მაშვინ ყველას უნდოდი დღეს არაკაცი არ მკითხულობს, „რავა ხარ შე საწყალო მაკრინ-ა ან საჭმელი თუ გაქ, ან სასმელიო, მარა იგენმაც რა ქნან, იგინს შვილებიც ხო წეიყვანეს ერთი ქრუიდა გაჰირებულია..

ოდა მსხვილი ცრემლები ჩამოუგორდა გაშეშებულს სახეზე გამხდარ გაცრეცილ ცხვირზე ჩამოეკიდა ცრემლის წვეთი, მერე მოსწყდა და ძლივს მიძინებულ მშიერ ჩვილს დაეცა სახეზე.

ბავშვმა შეიღვიძა, ისევ გააქნია თავი და ღონივრათ დასწია ცარიელ ძუძუს...

ახალ გაზრდობას, სოფლის ინტელეგენციას, მოეყარათ თავი და ისინიც ხვალინდელ დღეზე ლაპარაკობდენ.

— ხვალ ახალ გაზეთებს მოიტანს ფოშტა და გავიგებთ რამეს...

— რა ვქნათ კაცო, ვეღარ მოვაწყვეთ ის სეირნობა სირცხვილია სხვა არა იყოს რას შარშან თორმეტი თუმანი მეტი დაგვრჩა სმკითხველოს სასარგებლოთ წელს კი დახურვა მოელის,

— აბა აბა, მთელი ზაფხული ისე გავატარეთ ერთი გლახა წარმოდგენის მეტი, სხვა სულიერი საზრდო ვერ მივეცით ხალხს.

რას ამბომ კაცო რა მესეირნება, ან რამე წარმოდგენება, დღეს მომცემენ თოფს ხელში თუ ხვალ არ ვიცი.

მშიშარები და ზარმაცები ხართ სხვ[illegible] არაფერი ლაპარაკი იცით მხოლოდ სხვა[illegible] არაფერი—დასცინიან ახალ გაზრდა ქალე[illegible]ბი...

— ერი ჰაი.. ამათ უყურეთ და ეხლ[illegible] თქვენი ჯერია თუ უკაცროვათ არ ვიყო[illegible] ეხლა თქვენ უნდა ეწეოდეთ ასეთ კუ[illegible]ტურულ მუშაობას, აიღეთ თაოსნო[illegible] დაგვანახვეთ რომ უჩვენოთაც შეგვიძლია[illegible] საქმის კეთება!

— გეთაყვათ. .

— კიდევაც, კიდევაც!. დრომ დაგ[illegible]ყენათ სწორი უფლების ხანა და თუ რა[illegible] იმეს უნარი გაქვთ ქალებს, ეხლა დაან[illegible]ხვეთ ქვეყანას.—ცხარობს სტუდენტი.

— ჯერ კიდევ ბევრი აქვთ დუქნებ[illegible] არშია და თხელი ქსოვილები, როცა ის[illegible]ნი გამოთავდება, მაშინ მიჰყოფენ ხელ[illegible] საქმიანობას ჩვენი ქალები, დასცინის მა[illegible] მასწავლებელი.

— მტვრევა ლეწვას არა?!..

საერთო სიცილია შეურაცყოფილი [illegible] კლუცნი რუსულად სწყრებიან.

— მამა პორფილე, ძველ დიდ ოდ[illegible] განიერ აივნის თავში გადაწოლილა ძვე[illegible] სავარძელში და ბეჯითად ადევნებს თვალ[illegible] სამი დღის გაზეთს, შუა ცხვირზე სათვა[illegible]ლეები დაუდევს და ხან გამოშვებით გახე[illegible]დავს სათვალებს ზემოდან მუდლეს დ[illegible] ეკითხება.

— ხო არ დოურეკავთ ლოცვის ბოშ[illegible] არ დამაგვიანდეს.

— არა ბატონო! რას წერენ, ბატო[illegible] ამ გაზეთში...

— რის შესახებ, საეკლესიო საქმეს [illegible]ტხები, თუ საეროს?

— ორივეს, პორფილე, ორივეს. ომ[illegible]დის შვილები მყავს, მოგეხსენება, და [illegible] გულისხმოა ვიცოდი ომის ამბავი. და [illegible] ეკლესიო კი უნდა იყოს.

— რა უნდა იყოს და უწმინდეს სი[illegible]ნოდს უნდა გამოეყო ჩვენი ეკლესია[illegible]

---

*) დღეს მიწას მიაბარებენ ჩვენ თანამემამულე ახალგაზდა მხედრს ალექსანდრე (პეტია) მკურნალს, რომელიც დიდ იმედებს იძლეოდა, მაგრამ მტრის ტყვიამ არ დაინდო მამაცი მეომარი. ეს ლექსი დაუწერია რუსულად განსვენებულ მკურნალს 1909 წელს, გიმნაზიის 8 კლასის მოწაფეობის დროს და წაუკითხავს გოგოლის სახელობის საღამოზე.

თქვენ გვიშლით ჩვენი ოჯახის აშენებას და მის ნანგრევებზე კი ცდილობთ თქვენი ბედნიერების განმტკიცებას

ნება მოგვეცით ჩვენს სახლში ჩვენებურათ ვიცხოვროთ: და თუ ხელს არ ძოგვიმართავთ, ნუ აფაფათურებთ მაინც ამ ხელებს ჩვენს სულსა და გულში

თქვენ თქვენს თავს მოუარეთ და ქართველი ხალხი არც ისე ბეცია, რომ ბოროტების დასაწვავ გაღვივებულ ცეცხლზე წყალი დაასხას!..

ამის თავმდებია კიდითი კიდემდე გაღვიძებული საქართველო—მისი დიდი და პატარა შვილების ფიქრი და აზრი, რომელი ფიქრი და აზრიც-რაც უნდა თეორეტიული უთანხმოება იყოს ჩვენში არსებულ ჯგუფთა შორის, — მაინც ერთი პრაქტიკული შედეგისაკენ მიისწრაფვის:

ახალი ამბავი.

დღესასწაულების გამო ჩვენი გაზეთის მორიგი ნუმერი გამოვა 17 აგვისტოს.

შკოლის გადაკეთება. კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის განკარგულებით ქუთაისის მესამე უმაღლესი პირველ დაწყებითი სასწავლებელი გადაკეთებულ იქნა ახალი ტიპის სკოლათ, სადაც ნება დართულია სწავლა, როგორც ვაჟთათვის ისე ქალთათვისაც.

✦ კურსები ქალაქ გორში ამ დღეებში გაიხსნება სამღვთო სჯულის კურსები, ქუთაისის დირეგციიდან იქნება გაგზავნილი, სამი კაცი.

✦ მოხსენება. ჭიათურის შკოლის ინსპექტორმა წირუდგინა სახალხო შკოლების დირექტორს ვრცელი მოხსენება ქართული ენის შესახებ.

✦ ცეცხლი. ხუთშაბათს, 12 აგვისტოს გენერლის ქუჩაზე, მორჩაძის სახლში გაჩნდა ცეცხლი, რომელიც მალე გაძლიერდა და იმსხვერპლა ზემო აღნიშნული სახლი.

✦ ქუთაისის გუბერნატორი. თბილისიდან უკვე ჩამოვიდა და ხუთშაბათს გაემგზავრა ლეჩხუმის მაზრაში, როგორც გადმოგვცემენ მოგზაურობის მიზანი ხალხის ეკონომიური მდგომარეობის გაცნობაა. ლეჩხუმში გუბერნატორი ერთ კვირამდე დარჩება.

✦ უსუფთაობა რამდენიმეჯერ მიგვიპყრია ქალაქის სანიტართა ყურადღება მდინარე რიონის ნაპირებზე უსუფთაობისთვის, მაგრამ მაინც არა ეშველა რა—არავითარი სანიტარული წესი ამ ჩასასვლელ ნაპირებზე არ არის. გიმნაზიის გვერდზე ჩასახვევი, გურევიჩისაკენ, და სხვ. საჭიროა რომ ამ გარემოებას ყურადღება მიექცეს.

✦ სამოსამართლო უწყებაში. ქუთაისის საოლქო სასამართლოს თავჯდომარე ბ. ფეოდოროვი თანახმად თხოვნისა გადაყენებულ იქმნა სამსახურიდან, მის ნაცვლად დაინიშნა თბ. სამოსამართლო პალატის ბრალმდებლის ამხანაგი ბ. ნიკიტინი. ბრალმდებელი ქუთაისის საოლქო სასამართლოში ბ. ოკიშორი—თბ. სამოსამართლო პალატის ბრალმდებელად; ბრალმდებელი თბ. საოლქო სასამართლოსი ბ. გრომოვი. სარატოვის სამოსამართლო პალატის ბრალმდებლად. სიმფეროპოლის საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგი ლიტვინოვიჩი—ბაქოს საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლად, ნაცვლად ბ. კალვიატისა, რომელიც თბ. საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლად იქმნა დანიშნული.

✦ სემინარია ქუთაისში. როგორც დანამდვილებით გავიგეთ სასულიერო სემინარია ქუთაისში მომავალ სამოსწავლო წლიდან იქნება დაარსებული. სემინარიის რექტორად ინიშნება სამრევლო სკოლების საოლქო მეთვალყურე დეკ. ორეხოვი.

✦ „ქალაქთა კავშირის კავკასიის ბაქტერიოლოგიურ დაწესებულებათა ტრაპიზონის განყოფილების გამგეთ მიწვეულ იქმნა ახალგაზდა ექიმი გიორგი გრიგოლის ძე ელიავა და არა მისი მამა გრიგოლ ელიავა.

✦ მკითხველებს მოვაგონებთ, რომ ორშაბათს 15 აგვისტოს არქიელის გორაზე თ დ. ალ. ახვლედიანის სახში, ახალგაზდა სცენის მოყვარეთა მიერ გაიმართება წარმოდგენა „რაც გინახავს ველარ ნახავ“ და კუდიანი ვარსკვლავი“ წარმოდგენის დროს დაუკრავს სამხედრო მუსიკა და ზურნა, მსურველთათვის ანტრაქტებში გაიმართება ცეკვა.

✦ **ჩირი.** როგორც ოკრიბიდან გად მოგვცემენ, იქ წელს ვაშლის ჩილას კარ-

ფასი ჰქონია გირვანქა ჩირი სამშაურამდე ფასობს მაგრამ ეს ფასი მაინც ნაკლებია ნამდვილ ფასთან შედარებით, საჭიროა რომ გლეხებმა აქ სიფხიზლე გამოიჩინონ და არა მიყიდონ ჩირი იმ ჩარჩ-ვაჭრუკანებს,, რომელნიც ამ ჟამათ შესევია სოფელს.

✦ ლექცია ხუთშაბათს 18 აგვისტოს კლასიკური გიმნაზიის დარბაზში მასწავლებელი ან, ლაზარიდი წაიკითხავს ლექციას საპენსიო კასაზე. ეს საკითხი ფრიად საყურადღებოა მასწავლებელთათვის და საჭირო და სასურველია რომ ამ ლექციას მეტი მასწავლებელი დაესწროს.

✦ ჯარიმა. ქუთაისის გუბერნატორის განკარგულებით ვაჭრები შალამბერიძე, წიწილაშვილი, რიჟინაშვილი, მესხიშვილი და თევდორაძე უნდა ჩაჯდნენ ცახეში ორ ორი კვირით, ვაჭრობის წესების დარღვევისათვის.

შეცდომის გასწორება.

გუშინდელ ჩვენი გაზეთის № 427 განყოფილებაში „ქართული პრესა გვ. 3 სხ II სტრიქონი ზევსდან მე-19 დაბეჭდილია უბიწობა აქ მოსატანი არ არის, უნდა იყოს უბინობა აქ მოსატანი არ არის.

რუსეთი.

სწავლა განათლების სამინისტროს დაუდგენია გააუქმოს განსაზღვრული ფორმა მოწაფეთათვის.

„პეტროგრადის გაზეთის თანამშრომელი ბერნშტეინი დაუტუსაღებიათ მას გერმანიაში რუსულ ოქროს გაზიდვა ბრალდება

სომხები საქართველოში.

(ისტორიული მასალები)

(შემდეგი იხ. „სამ“. №427)

VI.

ჩვენს ისტორიულს მწერლობაში, და რუსეთშიაც, დამყარებულია ფრიად ყალბი მოგონილი ჭორი, ვითომც ერეკლე მეფე თბილისიდან გასვლის შემდეგ 13 სექტემბერს 1795 წ. ანანურში იმყოფებოდა მარტოთ-მარტო ციხის ერთს პატარა ოთახში, ცხვრის ტყავში გახვეული ერთის სომეხის მსახურის ანაბარა, რომ მასთან ერთი ქართველიც არავინა ყოფილა. რომ თვით სამეფო უკანასკნელს-განწირულს მდგომარეობაში იყო ესრეთი თქმა განსვენებულს ღენერალს ქიშმიშოვს მოჰყავს თავმოწონებით თავის სხვა თქმულებათა დასაჭეშმარიტებლათ თავის შეთხზულ წიგნში „Последніе дни грузинскаго царства“. ესრეთი თქმა ერეკლე მეფეზედ ჩვენ იმავე თავით საეჭვოთ მიგვჩნდა და ვეჭვობდა, უფრო იმიტომ, რომ სომხის მეცნიერმა მწერლებმა ხელობათ გადაიქციეს თითო წიხლი მაინც ეკრათ ქართველთა სახელისათვის და ზემორე თქმაც ერეკლეზე ხომ ვინმე არტემ არარატსკის ეკუთვნის. ვინ არის ა. არარატსკი, ნეტავი, ვიცოდეთ? მე კი რა მოგახსენოთ და ასე გამიგონია, რომ იგი ვიღაც ქარაფშუტა მაწანწალა ავანტიურისტი ყოფილა, სომეხთა მთავარ ეპისკოპოსის იოსებ არღუთაშვილის კალთას ქვეშ ამოფარებული. ამიტომ კარგა ხანია ჩვენ შევუდექით კვლევა-ძიებასა შეგვემოწმებინა, თუ ბ. არარატსკის თქმა რავდენათ მართალი არის.

ჩვენ გადაჭრით ვაცხადებთ, რომ არარატსკის თქმა ერეკლეს მდგომარეობაზედ განგებ მოგონილი ჭორია და იგი არარატსკი ღირსეული წინაპარია ეზოვებისა ქიშმიშევებისა და მათი კომპ. არარატსკის თქმის განსაქარწყლებლათ და ღენერალის ქიშმიშევის საპასუხოთ მე ვასახელებ და ვაცხადებ საქვეყნოდ შემდეგს ისტორიულს საბუთებსა: „...ოდეს განვიდა თბილისით მეფე, მაშინ გაჰყვნეს მას უკან მხოლოდ ას ორმოცდა ათნიდა კაცნი და უმრავლესნი მათნი იყვნეს დაკოდილნი. მაშინ განუტევა მეფე იმერეთისა სოლომანშვილის შვილი თვისი, რამე თუ ბრძვეს მხედრობათაცა მისთა მტერთა მიმართ სახელოვნათ.. მეფის ძე დავით იწროჲთ გზით გავიდა და განეშორა მტერთა და დღესა მესამესა მივიდა არაგვსა ზედა პასა თვისსა მეფეს ირაკლისთან და იყოფოდა მასთანა განუშორებელად, ვიდრე მიქცევამდე აღამაჰმადხანისა...

„წარეგზავნნეს მხედრობანი აღმაჰმად ხანს საგურამოსა კერძოსა, რათა მათ დევნა უყონ მცხოვრებთა თბილისისა და ელებთა მათ ყაზახისა და შამშადინისა და ზედა დაესხნენ მათ. ხოლო მხედრობანი ესე სპარსთანი გამით არაგვის მდინარისა მიწევნილიყვნეს, ვიდრე ჟინვალის ხიდამდე... მუნ მისწეოდეს იგინი ალისულთანსა შამშადინისასა, რომელიცა კაცი ჩინებული და მეფის ირაკლის მიერ დიდათ პატივცემული და მისანდო... მას ჟამსა შეემთხუა ბედნიერება ესე ალი სულთანსა, რომელ სამასამდე ხევსურნი ქვეითნი კაცნი მომავალიყუნეს თბილისად ბრძოლად აღმამაჰმადხანისა. ვითარცა იხილეს მათ ალი სულთანი და იუწყეს ყოველივე და იხილეს ესეცა, რომელ მხედრობანი სპარსთანი მიეახლნეს,—ერთობლივ ჰრქვეს ალი სულთანსა—„წარმოვედ ჩვენთანა, ვითარცა მხედართ მძლევარნი და ვებრძოდეთ მტერსა და წარვიქცივნეთ იგინი... წარუძღვა ალი სულთანი მხნეთა მათ ხევსურთა და ჰყვეს ბრძოლა ფიცხელი სპარსთა მიმართ, რომელნიცა იყვნეს უმეტეს ოთხი ათასისა, ხოლო ესენი არა უმეტეს ხუთასთა. სძლეს, უკუნაქციეს და მრავალნი შეიპყრნეს და მოუძღვნეს მეფესა, რომელმანცა ანიჭნა მათ ღირსნი ჯილდონი... ამისთვის ეშინოდა აღამახმად ხან ზედა დასხმისაგან მეფისა[1]) ბ) 14 სექტემბერს 1795 წ. ერეკლემ მისწერა საყვედურით სავსე წერით, რომ „თბილისიდგან თან წამოვიყვანეთ მრავალი ხალხი (ჯარი) და აქ ჩვენთანა გვყავსო; აგრევე თბილისისა, ყაზახისა, შამშადინისა, შამქორისა და ყარაბაღის მცხოვრებნი გავხიზნეთ მაგარს ადგილებშიო“[2]) გ) 16 სექტემბერს ერეკლემ ქართველ კახეთის სარდლებს ყველას დაუგზავნა ოქმები. აჰა ერთი ოქმი: „ქ ჩვენ მაგივრად მისს ბრწყინვალებას ბატონს ამილახვარს ოთარს მრავალი მოკითხვა უამბეთ. მერე ომს უკან შენი და მაგ მხრის ამბავი აღარა ვიცით რა. ჩვენ აქ მთიულეთსა ვართ და გუშინ ალა მაჰმად ხანს ჩვენთვის წიგნი მოეწერა, მიზრა გურგინაშვილი ყარამან და მერაბ ალას ძმა გამოეგზავნა. შერიგება ბეჯითად მოენდომებინა და ოთხი რამ ჩვენთვის თაქლიბი ექნა—შვილის მიცემა (მძევალი) აზად-ხანის ნაქონის თვალისა[3]), ერთის (მდივანხანის) საათისა და ყარაბაღის ელისა. ელი ხომ ჩვენს ხელთ აღარ არის დნ. სხვებზედ ნება მივეცით და თითონ აღეთქვა იმდენის სულის ქრისტიანეთ ტყვეთ უკლებრათ მოცემა და ქალაქის აშენება. მე ხომ აქ სხვას თათარს ვერავის დავსვამ, მემკვიდრე ვალი შენა ხარ და შენვე უნდა იყოო. მრავალი ტყვე ჰყავთ და იმათთვის გამოსამეტებელი იყო, რაც ეთხოვნა. ჩვენ ახლა ანანურსა და იმ ადგილებში თავ-კაცათ მივედით და ხიზანი მთიულეთს დავაყენეთ თქვენ უნდა რომ რომელნიც ზემო ქართლის თავადნი და აზნაურნი იმყოფებით, ვინც სახლში ორნი და სამნი იყვნეთ, ერთი ჩვენთან უნდა მოხვიდეთ. აქ სურსათზე ნაკლებობა არის და რამდენ სამე დღის სურსათი თან უნდა მოიტანოთ. რომელიც ჩვენი ერთგულია ახლა გამოჩნდება. სექტემბრის, ით, ქვოს უპგ.

[1]) იხ. მოოხრება თბილისისა, თეიმურაზ ბატონიშვილისა.

[2]) იხ. Грамоты, Цагарели т. II, გვ. XXII.

[3]) ერეკლემ რომ ერევანთან აზატხანი დაამარცხა 1751 წ. ეს ძვირფასი ალმასი მაშინ იგდო ხელში. ეს თვალი ინდოეთის მეფოლს ნადირშაჰმა წაართვა და გვირგვინში გაიკეთა, მერე აზატ ხანს დარჩა. დარია დედოფლისაგან აჰა მელიქმა იგდო ხელში და მიართვა იმპერატორს ალექსანდრეს I. უბოძეს 450000 მან. და კარგი მამული პოლშაში და თავადობა დაუმტკიცეს.

წერენ, საუფლის წული მამულები რაც ჩამოერთვათ ყველა უნდა დაუბრუნდეთო. წირვა ლოცვა ყოველგან ქართულ ენაზე უნდა შესრულდეს, მონასტრები, სადაც დღეს რუსის ბერებია,—ქართველ ბერებს უნდა გადაეცესო. და ათას სხვა რამეს წერენ... სისულელეა... ნასტავლ ღვდელს გასავალი აღარ ექნება. სემილარიები რათ გვინდა თუ სტავლა ისევ ძველ მონასტრებში ნიიქცა...

აი, ჩემთვინ სულ ერთია მე რუსულათაც ვწირავ.

— რას ბრძანებ, ბატონო, ეს შენ წირავ თორემა მე ხომ ვერ მოვისმენ წირვას და ათასი ჩემისთანა, მაშინ ქალაქს რომ გახთით და სიონის ტაძარში წირვა მოვისმენინე მე ნახევარი არ გამიგონია რასა სწირავდენ... ეს ძლიერ კარგი დაუდგენიათ.

— კარგია და იყოს. მე ხომ არ გამოვცვლი, უკეთესია, ჯამაგირები ბევრი გვექნება და შრომა ნაკლები. მე მაინც ოსტავკაში შევალ ამ ჯამაგირებს უყურეფ თორემ, პენცია მაშინ დიდი იქნება.

— ომის რა ისმის, ბატონო.

— გამარჯვება ჩვენი რუსთ ხენწიფის; სულ ჟუჟი გაავლო ამ თათარს... ხვალ ერთი რა ამბავი მოვა.

მოძღვარმაც ასე დაათავა თავის საუბარი, გაზეთი შეკეცა, სათვალე უბეში ჩაიდო, ჯოხი, ანაფორა, ქუდი ყველასფერი მოსძებნა და ლოცვაზე მოადრებით გადავიდა.

II.

— მღვდელს პორფილე ჩუმაძეს. ინებეთ.

— მასწავლებელს გიორგი ჯანგავს.

— სოფელ ნ. ვში. სევერიან წიქაძეს.

— ანეტა ხოხობიას.

— ქაიხოსრო ჯლანავას.

— მათ კეთილ შობილებას ანტონ ტიხონიას.

— სევერიან ვაშაყმაძეს.

— მის ბრწყინვალებას თავად მანუჩარ დიდუაძეს.

— პოლიკარპე ნანავას.

— მის ბრწყინვალებას კნეინა ეკატერინე დამცირაძეს.

მთელი საათი გაჰყვიროდა „ფოშტის“ დამრიგებელი და არიგებდა წერილებს. იქ ნახავდით ქუთაისის მაზრის დაბ სი.—ნის მთელ ახლო მახლო მცხოვრებთ. მოხუცებულებს ხელში ბარათები ეჭირათ.

— წამიკითხეთ ერთი, ბაბაია შენს გახარებას.—სთხოვდა ვინმე მოხუცი ახალგაზრდა მედუქნეს.

— კნიაზო, ერთი გამაგებიე რას მწერს ის ბიჭი, თვალს აღარ მიჭრის შვილო! აბრუნებს ხელში მეორე მოხუცი წერილს.

-- საყვარელო მამა და დედა,! მომიკითხეთ დები ძმები, ბიძას შვილები და ყველა ჩვენი კეთილები და მეზობლები. ჩემს ამბავს თუ იკითხავთ არა მიშავს, ღვთით ოცი ვერსით ვარ მტერზე დაშორებული. სულ ვლოცავ იმ დღეს როცხა ეს ხელობა მასტავლეთ. ვკერავ აფიცრების ჩექმებს „ზაკაზათ“ პეტერეი გროშსაც ქე ვაბლოფ ხელს, გიგზანით ამ სამარიობოთ ოც მანეთს, და მეიხმარეთ, ტერს ნუ გაახარებთ, იქით თვეში გამოგიგზანით ოცდა ხუთ თუმანს და რავაც მიიღო შეინახე, რო ჩამოვალ ოდა უნდა დავდგათ თქვენი პარმენი ბოცხვაძე, ჯარისკაცი კავკასიის პოლკისა, მეოთხე როტისა.

— გმადლობ შენ უფალო,—აღაპყრანა გლეხმა თვალნი ცათ და სასოებით გამოისახა პირს ჯვარი.

— მამა ჩემო ნიკოლოზ ეძგვერაძე! ჩემს ამბავს თუ იკითხავ, ჩვენ ახლა იმ ადგილში აღარა ვართ.

სხვა რა გითხრა, ბაბაია, ცოდვა მადლის გაკითხვაა. ახლა რო ხარ, მორე მინუთში აღარ იქნები... მე იმედი არა მაქ დაბრუნების და გთხოვ ჩემი წილი ყორიფელი პრისკილას მიეციო და კაი კაცზე გაათხოვე, ბედნიერი იყო დედეი რომ არ შეესწრო ამ ამბავს. გკოცნიენ თქვენი ნესტორეი.

მოხუცი გაშრა გაშეშთა, ახალგაზრდა თავადმა შეჰკეცა წერილი და მისცა, ყველა დაღვრემილ დაღონებული შეჰყურებდა მოხუცს, ვინც კი იმენდა წერილს

— ციციკო! მოგივიდა წერილი?

— მომივიდა, დავო, მარა ვაი ამისანა წერილს, ამის მერე ვინ იცის რა მოხდა.

— ნატაშამაც მიიღო საქმაროდან წერილი?

— რას წერს ნეტავი?

— რას წერს და მალე ჩამოვალო, მზათ დამხვდი, ჯვარს დევიწერ და ჩემ სახში დაგტოეფო.

— ნეტეი მაგას.

დედა, შვილო, წამიკითხეთ ერთი ეგი წერილი გული შემიწუხთა, ვერ გავბედე შიგ ჩახედვა.

ჩემო დედიკონა, ელენე!

დამიკოცნე ჩემი პეტერეი დაი და ძმები, გაბრუებული ვარ, დედა, ამ წერილს რო ვჯღაბნი.

ლი ღმერთო, ღმერთო, სადაა შენი სასტაული მეთქინ, შევყვირე, ცოცხალიც რო დავ ბრუნდე, მაინც აღარ გამოვდგებით კაცათ, ამ ამბავს რა დამავიწყებს. წერილები იკარქება, ხშირ ხშირად მომწერეთ და იქნება მოაწიოს... შენი პლატონი.

—ვაი შენს დედას შვილო, ვაი შენს დედას. რატო მოვაწიე მე, აძაღლებულმა, აქამდი..

— სონიჩკა, მართლა ფული გამოგიგზანა ქმარმა? ეკითხებიან კოპწია გოგოს ამხანაგები.

— გამომიგზანა და ქეც ვიყიდე ტუფლები და გიტარა.. იქინე ჩვენმა მეზობელმა იცის ახალი ჩამოსულია ძლაბო სამი თვის ოტპკნუსში გამოუშვიათ, იგი მასტავლის, ორ პესნას უკრავ ახლა. .

— მაკრინიი რას გეუნება?

— ბუზღუნობს, მარა იმას უყურებ? მისი შვილი ჩემი ქმარია ახლა და ჩემი საქმეა რაცხაში მინდა იმაში დავხარჯო.

— რავა უტიფარათ ლაპარაკოფ, ძლაბო, შეუტია ერთმა ხანში შესულმა ქალმა, კუთხეში სიმიდის კაკალი არ მოგეძევიენ, შენი დედამთილი კარდაკარ დათხოულობს, დეისისხება და შენ გიტარას ყიდულოფ?

— სიმიდი ქე ვიყიდეთ, სალდათის ფული რო მოგვივიდა.

— აწი და რა დროის გიტარა და „პესნების“ სტავლა მაქ, შენ ქმარს დღეს მოკლავენ თუ ხვალ, არ იცი...

გოგომ სახე შეაწმაწურა და მოშორდა მოკამათეთ, ქალებმა ქოქოლა მიაყოლეს.

— კნეინა ნინოს სახელზე დეპეშაა.

— ალექსანდრეს შვილი დოუჭერიათ, კაცო, სად? როგორ, რომელ მხარეზე. ვინ გითხრათ? დეპეშა მიიღეს..—შეიქნა ჩოჩქოლი.

— უი ძმაო, უი ძმაო, უი ძმაო. შეჰკივლა ერთმა ახალგაზრდამა ქალმა წერილი ხელიდან დააგდო თმებზე ხელი წაივლო, სახეში წაიშინა და ჩაეკეცა, ქალები მისცვივდნენ.—რა იყო, რა გეგე, ბოშო... შე საწყალო...

— მომკალით, მომკალით! რა ამბავი წევიდო სახში, მამაჩემი ლოგინზე აგდია ახლა ხო ამოხთება სული. ჩემი ძმიი ჩემი, ჩემი მელიტონეი ორი თვეი ყოფილა დოუმარხავათ აფხანიკებს.

— ვინაა, კაცო, ეგი, ვინაა რო გეიარა ფაიტონით....

სალდათი იყო.?

ჰო სალდათი..

— კაცო მაგი შალიკო დიდიჩიძე არა?

— ჰოჰოჰოჰი...

— ი ქალი ვინღა მეიყვანა ..

— ალბათ ვინმე სესტრას თუ წაატანა ხელი და მოაყენა დედამისს კარზე..

—უყურეთ ახლა კნეინა ნინოს მანჭვას რუსის სესტრა თუ მოიყვანა მისმა ვაი შვილმა ასე ჩოჩქოლობდა ხალხი.

III

სალამო ხანზე ყველა თავის სოფლისკენ ეშურებოდა, თავ-თავიანთ ფიქრით დატვირთულნი.

დღესასწაული მოდიოდა და დახვედრა უნდოდა, მდარეთ მაინც თუ არა .წინანდებურათ.

სოფელი მ.-ლთი. დაღვრემილათ გამოიყურებოდა ჩამავალი მზე ძუნწათ ექცეოდა ქვეყანას. იმასაც შურდა ორიოდე მცინარა სხივოსან ზოლით შეეფერადებია ს. ეკლესიის მინდორი და იქ ოდესღაც ამაყათ გამომზირალი, დღეს დაღვრემილი ძველი ნაძვები...

წკრიალა ხმის ზარი რაღაც საცოდავათ კვნესოდა, თითქოს მოსთქვამდა ტაძრის სიცარიელეს... მარიამობის წინ დღეს მხოლოდ მამა პორფილე იდგა ეკლესიაში მედავითნე—მნათესთან ერთად, ღამის მთეველნი არ მიდიოდნენ ღვთის მშობლის ხატზე. ..

ახალგაზრდობა შეეცადა ცოტათი მაინც გაეცოცხლებია მიყუჩებული სოფელი., ერთხანს „გარმონი“ აახმაურეს, მაგრამ ესეც უსიცოცხლო გამოდგა.

ახალგაზდობას შერცხვა ლხინისა მგლოვიარე სოფლად და ფეხ აკრებით აქეთ იქით გაიფანტნენ.

მ. გარიყული

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეს წიგნი შენ გაუგზავნე, ვისთანაც მიწერილია. დ) „ქ. წყალობითა ღუთისათა ჩვენ ძემან. ერეკლე.

მეორის ირაკლისამ, მეფემან ქართლისა კახეთისა და სხ გიორგი.. . ესე წყალობის წიგნი და ნიშანი გიბოძეთ შენ ჩვენის ერთგულის კაცის შვილს და დიდათ ერთგულსა თავადს ენისელთ მოურავის შვილს (ჯორჯაძე) თამაზს, ძმასა შენსა ზურაბს, ზაალს, დავითს, ბიძინას და ნიკოლოზს და მომავალთა სახლისა შენისათა ასე რომ თქვენნი წინაპარნი მამა პაპანიც ჩვენის ბედნიერებისა და წარმატების მცდელნი და დიდათ ერთგულნი ყოფილან და შენ თვითან თამაზ კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენის სამსახურსა შინა აღიზარდე და მათ ერთგულათ სამსახურში იყავ, ყოველს ჟამს ბეჯიდათ და ერთგულათ ქეშიკბაშის ნაიბობით მსახურებდი და ოდეს ყაჯარი აღამამადხანი ჩვენს ქალაქს თბილისს მრავალის სპარსეთის ჯარით მოადგა, მაშინ შენ, თამაზ, მათს უმაღლესობას კურთხეულს მეფეს ბატონს მამაჩვენს თან ახლდი და ოდეს სპარსეთის მხედრობას ეძლევათ ჩვენი მხედრობა და სპარსეთის მხედრობა თბილისში რომ შემოსულიყვნენ და აელოთ თბილისი, მაშინ თვით კურთხეული ბატონი მეფე მამა ჩვენი ავლაბრის კარისაკენ გამოსულიყო და შენ თამაზ სიმხნით და ღომურათ გარჯით წასულიყავ და კურთხ. ბატონის მამის ჩვენის სასახლეში შესულიყავ და ჩვენი სასოება წმ. და სახარება მოჭედილი და წმ. მოწამის დედოფლის ქეთევანის ნაწილები და სხვათ წმ. ნაწილები გამოგეტანა და აგრეთვე სხ. თვლები, და ჯვარი და ოქრომურასათ მოჭედილი ხმალი და ხანჯალიწამოგეღო ესეები, და ქალაქი რომ სპარსეთის ჯარით სავსე ყოფილიყო, იმათში სიმხნით გაგევლო, ავლაბარის კარზედ გასულიყავ და კურთხ. მეფეს ბატონს მამაჩვენს გრდანს ხლებოდი და დიდი მხიარულობა შეჰქნოდა ამ ზემოხსენებულთ ნაწილების და ნივთებისა და შენის მორჩენისათვის, და იქიდამ მთიულეთში რომ ბრძანებულიყო, შენ თამაზთან ახლებოდი განუშორებლათ, დიდათ ერთგულათ გემსახურა და ამ სამსახურისათვის დიდათ მადლობელი ბრძანდებოდა და სხვას წყალობასაც გიბრძანებდა, მაგრამ ჟამი აღარ მიეცა, ამ ერთგულების და სამსახურის სამაგიეროთ შაქრიანი სიგლით კურთხეულმა მეფემ ბატონმა მამაჩვენმა გიბოძა ამ გზით... დეკემბერსა, კზ, ქკს უპზ“ და სხ *) მ.)“ ქ.. წყალობითა ღუთისათა ჩვენ... მეფემან გიორგი... ესე წყალობის სიგელი გიბოძეთ შენ, ძველათგანვე ჩვენის ოჯახის დიდათ ერთგულათ და თავდადებით ნამსახურსა ვაჩნაძეს ყორიასაულბაშს ლუარსაბს, შვილსა შენსა ლაშქარნივისს ასლანს, ყაფლანს, დიმიტრის, იოანეს და შვილისშვილთა შენთა გიორგის და ოთარს და ყოველთავე სახლისა თქვენისა მომავალთა ასე, რომ ბაკურციხეს თქვენი სამკვიდრო ყმების ჯადუგიშვილების წიგნები დროს შემოგდებით როშაქიშვილის (ჩოლაყაშვილი) ოჯახს ეშოვნა... და როდესაც შენ ლუარსაბის მამა ოთარ ინდოეთს ჩვენს მამა ბიძასთან მომკვდარიყო და შენ ობოლი დარჩომილიყავ, იმ ჟამს ჯიმშერ (ჩოლაყაშვილი) გავლენილი კაცი იყო, ის გაბათილებული წიგნები წაეყენებინა და სანატრელის მამის ჩვენისაგან სიგლით ეშოვნა. იმას აქეთ ჯადუგიშვილები ყმათ ეჭირა. როდესაც სანატრელმა მამაჩვენმა ძველის დავთრებისაგან სცნა, რომ თქვენი სამკვიდრო ყმანი ყოფილიყვნენ და ჯიმშერს გაბათილებულს წიგნებით უსამართლოთ ეშოვნა. თვით სანატრელს მამაჩვენს თქვენის სამკვიდროს ყმების ჯადუგიშვილების წყალობას დაგვეაჯე. ჩვენც მოვიხსენეთ შთამომავლობითგანვე თქვენი ძველი და ახალი ჩვენის ოჯახის თავდადებით ნამსახურობა, პაპის შენის ასლანისაგან სხვას სახემწიფოს ქვეყნებში სამსახური და ბიძისშენის ყაფლანის განჯის ომში მამის ჩვენის წინ სიკვდილი და აგრეთვე შენის სიყრმითგანვე მრავალს ომებში სახელოვნათ გარჯა, მოკვლა და ცოცხლის მორთმევა, აგრეცე ასპინძის ომში დიდათ რომ გაგვიჭირდა ბატონს მამა ჩვენსა და ჩვენს წინ სახსოვრათ ხელის გამოღებას თვით ჩვენის თვალით უყურებდით, რომ დელიბაშმა პირდაპირ შუბით პირის სახეზედ მძიმეთ დაგჭრა, მაგრამ როგორც მამაცობას შვენოდა არ უმტყუნე და თოფით ჩამოაგდე. ამას გარდა ალამამადხანს სპარსეთის ჯარით თბილისს რომ მოუხდა, შებმაში მამა ჩვენს გვერთ ახლდი; ვინამდის პირდაპირი ომი იყო, სახელოვნათ ირჯებოდი და როდესაც დამარცხდა, თვითვე კურთხეული მამა ჩვენი სწამებდა და მრავალნი სხვანი, რომ იმ დღეს მამა ჩვენის მშვიდობით გამოსვლის მიზეზი ღვთის მოწყალებას გარდა, შენ იყავ, და მთიულეთსაც გაუყრელათ და ერთგულათ მსახურე. ამდენის შენის სახსოვარის ერთგულებისა და ნამსახურობის სანუფქოთ გიბოძეთ ბაკურციხეს შენი სამკვიდრო ყმანი ჯადუგისშვილები, რისაც მქონებელნი არიან, თავიანთის მამულებით, მთითა, ბარითა, წყლითა წისქვილითა, ვენახითა, სახნავითა, და უხნავითა და ყოვლის მათის სამართლიანის სამძლვრითა. გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ჩვენს ერთგულათ სამსახურსა შინა“...

მღ. პ. კარბელაშვილი.

(შემდეგი იქნება)

*) იხ. Д. депут. соб. № 75.

ირლანდიის წინამძღოლთა ლანდი.

(თარგმანი).

როდესაც ირლანდიაში, ამბოხება დაიწყო ჩვენ აქ ყოველ მხრიდან გვესმოდა ლანძღვისა და საშინელის სიძულვილის სიტყვები ირლანდიელ მეამბოხეთა (სინ-ფეინისტებთა) მიმართ. მათ სიკვდილით დასჯასაც კი ბევრი ადასტურებდა და ამართლებდა, ვინაიდგან ბოროტთა რიცხვიც, საუბედუროდ, ყველგან და ყოველ სახელმწიფოში ბევრად უფრო მეტია, ვიდრე შორს გამჭვრეტელთა ხვალინდელ დღეზე მზრუნველთა რიცხვი.

ახლა, როდესაც პირველმა ტალღებმა მხეცურ სიძულვილისამ უკვე გადაიარა, მოქალაქენი უკეთ ირკვევენ ირლანდიის ტრაგედიას. ჩვენ კვლავ გვესმის დაგმობის სიტყვები, როგორც მეამბოხეთა იდეალების შესახებ ისე მათ ბრძოლის საშუალებებზედაც. ამ საკითხში ერთგვარად აზროვნობს ყველა, როგორც საშუალო მოქალაქე ისე დაფიქრებული კაცი, ღრმად მცოდნე ირლანდიის საქმეებისა. ამ დაფიქრებულ ხალხისათვის ახალი არ არის საყვარელი დებულებანი სინ-ფეინისტებისა: „ირლანდიელნი — რჩეული ხალხია“, ირლანდიელნი — ხალხია, თვით ღმერთის მატარებელი, რომლებიც მოევლინა დედამიწას იმ მიზნით, რომ გააგებინოს კაცობრიობას, თუ რა არის სიყვარული ღვთისადმი და თაყვანისცემა ბუნებისა“.

რომანტიზმის საუკუნეში, როდესაც გერმანია თავის ეროვნებისათვის იბრძოდა მანაც მაგვარი იდეალი წამოაყენა.

მერმეთ თავდასაცველი ნაციონალიზმი გადაიქცა შემტეველ ნაციონალიზმათ; „აზრმა, რომელიც საქმეთ უნდა გადაქცეულიყო“ ძალდატანებაში მიიღო თავის გამოხატულება.

შეიცვალა განწყობილება საშუალო მოქალაქისა მეამბოხეთა მეთაურებისადმი. უწინ ჩვენ გვითითებდენ „გერმანიის აგენტებზედ“, ეხლა კი უბრალო მცხოვრებმაც კი იცის, რომ, თუმცა სინ-ფეინისტები იბრძოდენ ვიწრო იდეალისათვის, მაგრამ ყველა ისინი გულწრფელნი იყვნენ, სულით სპეტაკნი, რომელთაც შესწირეს იმას რასაც სიმართლეთ სთვლიდენ, თვიანთი საზოგადოებრივი მდგომარეობა შეძლება და სიცოცხლეც კი, როგორც ეს ხშირად ხდებოდა ისტორიაში, ირლანდიელთა ერთი ნაწილი გაყვა მოჩვენებას, გზა დაბნეულ ცეცხლს, რომელმაც შეიძლება ჭაობში ჩაიყვანოს კაცი... მაგრამ გაყვენ ამას კეთილშობილნი პირნი. მე შევაგროვე საბუთები, რომლის საშუალებითაც სურვილი მაქვს გაკვრით დავახასიათო მეამბოხეთა მეთაურნი.

დავიწყებ „წინამძღოლით“ ჯემს კონოლით. საკვირველია ამ ხანში შესულ, ფართო ბეჭებიან, მრგვალი და ჯიუტი თავის პატრონს კაცის ნახვა ახალგაზრდა მებრძოლთა შორის, რომლებიც ოცნებობენ მე XII საუკუნის ირლანდიაზედ.

კონოლი მუშა იყო, მას სწამდა კლასთა ბრძოლა ეზიზღებოდა „ბურჟუაზიული იდიალები“. თავის წიგნში „ჯაფა ირლანდიის ისტორიაში“ ჯემს კონელი დასცინოდა ბურჯუაზიულ მებრძოლთ ირლანდიის თავისუფლებაზედ: სტიფტს ფლუდს, გრატანს, ოკონელს, პარნელს და რედმონდს, ეხლა კი ყველა მისი ამხანაგები ეკუთვნაიან საშუალო ან უმაღლეს წრეს.

ის იყო სინდიკალისტი და მიუხედავად ამისა, გახდა წევრი „დროებით მთავრობისა“ მემამულეებთან და კატლიკებთან ერთად, რომლების ოცნება იყო პაპის უფლებების აღდგენა. ის ხედავდა კაცობრიობის იდეალს მომავალში, და ეხლა კი უდგა სათავეში იმ ლაშქარს, რომელიც იბრძოდა შორეულ წარსულის აღსადგენად ჯემს კინნოლიმ ამერიკიდან ჩამოიტანა უკიდურესი ანარქისტული შეხედულებანი და ეხლა კი სხვა მეთაურებთან ერთად, როგორც მართლმორწმუნე კათოლიკემ აღსარების შემდეგ წმინდა ზიარებაც მიიღო.

ჯემს კონნოლი გულწრფელი ძლიერი და გაბედული კაცი იყო. მახსოვს, ამ სამი წლის წინად ვნახე მე ის ერთ მიტინგზე ალბერტის დარბაზში, მაშინ ის გამოვიდა იქ ჯიმ ნარკინთან ერთად. ნარკინიც და კონნოლიც მუშებია, მაგრამ პირველი ლაპარაკობდა სუსტათ უგეგმოთ და მსმენელს იზიდავდა არა ლოღიკით და აზრის სიძლიერით, არამედ გრძნობით კონნოლი კი ლაპარაკობდა სწორედ, ლოღიკურად და დასაბუთებული აზრებით.

ნარკინის სიტყვიდან სჩანდა, რომ მან მხოლოდ გუშინ დაიწყო კითხვა, იმ დროს, როდესაც კონნოლი უცნობ მსმენელს ეგონებოდა, ოქსფორდის კათედრის „დონი“.

მეამბოხეთა წინამძღოლების რიცხვში უაღრესად საინტერესო ტიპი იყო პატრიკ პირსი.

ჩვენს წინ დგას აღფრთოვანებული კაცი, რომელიც მხოლოდ წარსულით ცხოვრობდა, მისი საუკეთესო პოემები გელურ ენაზედ შეიცავს ირლანდიელთა ზღაპრულ გმირების კახულინის და მეფე კონიბარის თავგადასავალს. როდესაც მეფე კონიბარმა შეიტყო იესო ქრისტეს ჯვარცმა იდარდა და ამ დარდით გარდაიცვალა კიდეც.

პატრიკ პირსი არის მქადაგებელი ირლანდიის ხალხის განსაკუთრებულ დანიშნულებისა კაცობრიობის წინაშე. „ბევრი კიდეც გააკვირვა იმ მოვლენამ, რომ ასეულები გულწრფელ და კეთილშობილ კაცებისა, რომლებიც იბრძოდენ კელთა ერის განსათავისუფლებლად — დაიღუპნენ“

სწერდა პირსი 1897 წელში — თუ როდესმე ისტორიაში არსებობდა იდეალი, რომელიც ღირსია განხორციელებისა, ეს უეჭველად ის იდეალია, რომლისათვისაც იბრძოდენ ულფ-ტონი და რობერტ ემეტი ეს ის იდეალია, რომელსაც იცავდა გრატანი და დამღერდენ მური და დევისი. და ყველა ამ გმირებმა იბრძოლეს და დაიღუპნენ თითქოს უნაყოფოდ. არ იფარება ამ მოვლენათა უკან რაიმე მიზეზები? ნუ თუ ნათელი არ არის, რომ გელთა ერს, სულ სხვა დანიშნულება აქვს. კელტები არა გვანან სხვა ხალხს. თოხი, საქსოვი მანქანა და ხმალიც კი მათი საქმე არ არის. და მიუხედავად ამისა კელტებს ბედი უმზადებს უფრო დიდ სახელს ვიდრე რომის და ბრიტანიის დიდება. ისინი უნდა გამოვიდენ იდეალიზმის გადამრჩენლად თანამედროვე საზოგადოებაში. კელტები უნდა გახდენ ხალხთა მასწავლებელნი, გამავრცელებელნი: ბუნების, რაინდობის და ღმერთის თაყვანისმცემლობისა. ამგვარია დანიშნულება გელთა ხალხისაო.

შედეგად ამგვარ შეხედულებისა ირლანდიის ხალხზე, ის მოყვა რომ ირლანდიის გლეხს სახავენ როგორც „ღმერთის მატარებელს“. პირსის ხალხურ მოთხრობებში გლეხები სწორედ ამ გვარებად არიან დასურათებულნი.

პატრიკ პირსი პროფესიით ვექილი იყო, მაგრამ მასწავლებლობა დაიწყო, იმ მიზნით, რომ რაც შეიძლება ჩქარა აღედგინა გელთა ენა. ამ მიზნით მან დაარსა დაბლინთან გიმნაზია, რომელშიდაც სწავლა მხოლოდ გელთა ენაზე სწარმოებდა. პირსმა ყველა სახელმძღვანელოები თითონვე გადათარგმნა და შექმნა ახალი ტერმინოლოგია. მისი გიმნაზია ყველაზე საუცხოვო შთაბეჭდილებას სტოვებდა. პირსის ნაცნობები და მეგობრები გვიხატავენ ჩვენ მას, როგორც კაცს ძლიერ მორცხვს და უკიდურესად უბრალოს. ძლიერ ძნელი იყო წარდგენა მისი რევოლიუციონერის როლში და მით უმეტეს პირველ მეთაურად და „რესპუბლიკის პრეზიდენტად“. როგორც ეტყობა სამი მიზეზი უწყობდა ხელს რომ ეს კაბინეტის მეცნიერი, რომელიც მე-XII საუკუნით ცხოვრობდა, დარწმუნებულიყო შეიარაღებულ აჯანყების აუცილებლობაში.

(შემდეგი იქნება.)

პროვინციის ცხოვრება.

კდეეთის საზოგადოების სოფლებში საქონლის ჭირი გაჩენილა. სოფელი დიდი განსაცდელშია, ვინაიდგან ხარი და ძროხა გლეხის მარჩენალია და მათი მოსპობით გლეხს უკეთავერი [illegible]ბა. მართალია მთავრობა დახოცილ პირუტყვების მაგივრად ფულით ეხმარება დაზარალებულ გლეხობას, მაგრამ ეს დახმარება მეტად უმნიშვნელო და მცირეა.

საქონლის ჭირმა ქუთაისის განაპირა სოფლებსაც და ხონშიც იჩინა თავი

დ. ფვირილაში სიმინდი მთვიდა ხალხში დასარიგებლათ, მაგრამ საქმის მოუწესრიგებლობის გამო ხალხს მთელი კვირეობით უხდება ცდა სიმინდის მისაღებად. საჭიროა ამ მოვლენის თავიდან აშორება

ს. სვირი. ს. სვირში მოწინავე ინტელიგენციის განზრახვით წარმოდგენილი იქნება ორი პიესა: „სოფლის გმირები“ ვ. ირეთელისა, და „ქოხში“ ივ. გომართლისა, 15 აგვისტოს. წმინდა შემოსავალი მოხმარდება ადგილობრივ უფასო აკაკის სახელობის სამკითხველოს;

ამ მოკლე ხანშიდ სვირის სადგურზე მოვაჭრე ბეგლარ ჯუღელმა და ბარამ დავლაძემ მოიტანეს ერთი ვაგონი სიმინდი. ამ პირებს ხალხიდგან დავალებული ჰქონია სიმინდის მოტანა იმ განზრახვით, რომ ხელ-მისაწდომ ფასებში გაეყიდნათ, მაგრამ ხალხის მოლოდინი გაცრუვდა: ფუთი სიმინდი, როდესაც სხვაგან იყიდება 1 მ 10 კ. მათ გაყიდეს 1 მ. 55 კ.

ეს ერთი თვეა, რაც სვირში მძვინვარებს საქონლის და ფრინველთა ჭირი რის გამოც ხალხის ზარალი დიდია საჭირო მთავრობის ჩქარი დახმარება.

აქაური სამკითხველო არა ნორმალურ პირობებშია. აქაური ზოგიერთი ინტელიგენტი სამკითხველოს ძალიან გულგრილად ეკიდება.

საჭიროა მეტი ფხიზლობა ერთგულება კაი ხანია, რაც აქ ოცისთავები აირჩიეს. მიუხედავათ იმისა, რომ მათ მრავალი სოფლის საქმეები აქვთ მოსაგვარებელი, დიდ უმოქმედობას იჩენენ.

აქ არსდება პირველი დაწყებითი უმაღლესი სასწავლებელი. ეს საქმე ითხოვს ხელის შეწყობას საჭიროა ენერგიული მუშაობა ოცისთავებისა ამ საქმის მოსაგვარებლად.

აქაურ სოფლის სამმართველოში მოხსნეს „სტრაჟნიკები“

მოსავალს ცუდი პირი უჩანს: ყველაზე უმეტესათ ვენახებია დაზარალებული. ნაცრითა და გვალვით.

„მერსი“

დ. ხაშური. დაბა [illegible] მიდამოებში საქონლის ჭირი გაჩნდა, და შველა არსაიდან [illegible] ამბობენ დახმარებაზე, რადგანაც მათ საჭირო წამლები არა აქვთ.

დ. ჭიათურა. მომხ. საზ „მომავალმა“ კარგი თვისების სიმინდი მიიღო სიმინდი 4 ვაგონი მაშინვე დაურიგდათ, როგორც საზ. წევრებს ისე არა წევრებს 4 ვაგონი სიმინდი საკმარისი არ აღმოჩნდა და თუ მალე აქ იქნა მიღებული სიმინდი ხალხს დამშევა მოელის.

ს. ძაი მთავრობამ ნება დართო სოფეკში დაარსდეს მომხმარებელი საზოგადოება „სინათლე“. ათ ივლისისათვის დამფუძნებელი კრება იყო მოწვეული, მაგრამ მოლაშქრეთა ჯარში გაწვევის გამო ხალხს კრებისთვის აღარა სცხელოდა და კრება 25 ივლისისათვის გადაიდო.

რედაქტორი **ი. ცინცაძე.**
გამომცემელი ამხან. „**სამშობლო**“

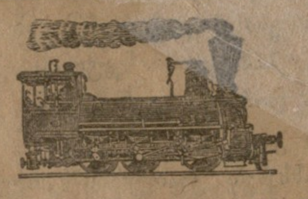

რკინის გზის მიმოსვლა.

(დრო ადგილობრივია ნაჩვენები).

ქ. ქუთაისს მოდის.

თფილისიდან	— დილის	— 7 ს. 25	წ
„	— სალამ.	— 8 ს. 50	„
ბათომიდან	— დღისით	—12 ს. 40	„
„	— ღამის	— 2 ს. 20	„
ფოთიდან	— დილის	—10 ს. 26	„
ტყიბულიდან	—საღამოს	— 6 ს. 50	„
შორაპნიდან	— დილის	— 9 ს. 24	„

ქ. ქუთაისიდან გადის.

თფილისისაკენ	—დილის	—11 ს. —	„
„	— ღამის	—12 ს. 15	„
ბათომისაკენ	— საღამოს	— 7 ს. 3	„
„	— დილის	— 5 ს. 55	„
ფოთისაკენ	— დღისით	— 4 ს. 8	„
ტყიბულისკენ	— დილის	— 6 ს. 20	„
შორაპნისაკენ	—დღით	— 5 ს. 20	„

მუშაოგს ხრესილის მადნეული წყლის ძმ. ჟორჟოლაძეების სამკურნალო

აბანო.

აბანო მდებარეობს მაღლობ, ბუნებით შემკულ მთის ჰაერზე და, როგორც ნამდვილ გამოირკვა, კურნავს მრავალ სხვადასხვაგვარ ავათმყოფობას: ქარებს (რევმატიზმს), სხვადასხვაგვარ მუწუკს, ს ყმაწვილოს, ნერვების სისუსტეს, ჩაყოლილ ციებას (მალარიას), კუჭის ტკივილს, ვენერიულ ავათმყოფობას, ეგზემას, სისივნეს და სხვა. წყალი მიიღება ცივი და თბილიც. ხრესილში იმყოფება მუდმივი ექიმი, სადაც მსურველს შეუძლია მიმართოს დარიგებისათვის. არის სუფთა საკუთარი ვანები, სუფთა ბინა და სასმელ-საჭმელი ფასები ყოველივეზე ძლიერ ზომიერია აბანო მდებარეობს სადგურ „სერნია ვოდში“. ხრესილში სადგურია მატარებლის გასაჩერებლათ. სადგურიდან 150 საჟენია აბანომდი. ქუთაისის სადგურზე მოითხოვეთ ბილეთები სადგურ. ხრესილ „სტანცია სერნია ვოდის“. ქუთაისიდან მატარებელი გადის დილით და ბრუნდება საღამოობით.

ავი სენი.

ყოველ მის სტადიაზე წარმატებით რჩება გაუმჯობესებულ ფრანგულ ექ **დე-ვეზის პრეპარატის** საშუალებით.

სიფილისის მოსარჩენათ ხმარებულ საშუალების უმნიშვნელო მოქმედებას იმ დასკვნამდი მიყავს ავათმყოფნი, რომ წამლობას თავს ანებებენ და ამით თავის თავს მწვავე შედეგების საფრთხეში აგდებენ: სიფილისის ბაცილები, მძლავრდებიან რა ავათმყოფის სხეულში, შხამვენ მთელს ორგანიზმს საშიშარი შხამით, რომელიც იწვევს პროგრესიულ სიდამბლეს, სხეულის სრულიად დაშლას. მხოლოდ რადიკალური და ენერგიული წამლობა სიფილისის წინააღმდეგ ათავისუფლებს ავათმყოფს სიკვდილისაგან.

პრეპარატი ექ. დე-ვეზისა ცნობილია ექიმებისაგან შეუდარებელ საშუალებათ სიფილისის წინააღმდეგ შინაურულათ წამლობის დროს.

პრეპარატი ექ. დე-ვეზისა სრულებით სპობს სიფილისის ბაცილებს და სწმენდს შხამისაგან სხეულის ყველა ნაწილს.

პრეპარატი ექ. დე ვეზისა სპობს მუწუკებს, ჩირქის დენას გულსა და შხამს რომელიც სიფილისისაგან არის გამოწვეული, სპობს თავის ტკივილს, ფეხების ავათმყოფობას, ზურგისას, უძილობას, მეხსიერების, მხედველობისა და სმენის სისუსტეს.

პრეპარატი ექ. დე-ვეზისა დიად სამსახურს უწევს ავათმყოფს და აშორებს მას ხირხიმლისა და მთელი ორგანიზმის პროგრესიულ სიდამბლეს. ხიფარშივის თავიდან ასაცდენათ **პრეპარატი** ექ. დევეზისა იყიდება ქ. ქუთაისში მხოლოდ „პრაქტიკულ მედიცინის ლაბორატორიის“ განყოფილებაში ქუთაისში **ა. ნ. შავერზაშვილის** სააფთიაქო მაღაზიაში, გიმნაზიის ქუჩა, თეატრის პირდაპირ.

ფასი ერთი კოლოფისა 6 მანეთი, წამლობის მთელი კურსისათვის საჭიროა 3 — 5 კოლოფი.

პოპულიარული ბროშურა იგზავნება უფასოთ.

9 — (წლიური)